

12.4.2021

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

lausuntopyyntö 6.4.2021

Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto liittyen valkoposkikihanhien metsästystä koskevaan kansalaisaloitteeseen

Valkoposkikihanhien populaatio on kasvanut voimakkaasti ja sen aiheuttamat vahingot erityisesti Pohjois-Karjalan Kaakkois-Suomen ja alueella ovat huomattavia. Vahinkojen lisääntymiseen on monia syitä.

Valkoposkikihanhien populaatiokoko ja kannan kehitys

Valkoposkikihanhien populaatio oli pienimmillään 1950-luvulla noin 20 000 yksilöä ja laji määriteltiin tuolloin uhanalaiseksi. Vuonna 1992 populaatio oli kasvanut noin 250 000 yksilöön. Valkoposkikihanhien populaatio jakaantuu nykyään kolmeen eri alapopulaatioon; *Grönlannissa* pesivän populaation kooksi on arvioitu noin 100 000 yksilöksi, *Huippuvuorilla* pesivän 50 000 yksilöksi ja *Venäjään* kuuluvilla Jäämeren saarilla pesivän populaation kooksi noin 1,5 miljoonaksi yksilöksi. Lisäksi valkoposkikihanhia pesii pienempinä, muutaman tuhannen yksilön, paikallispopulaatioina mm. Suomessa ja Ruotsissa. Kannan vuotuinen kasvu on ollut noin 5 - 10%.

Muuttoreitit

Venäjän alapopulaation muuttoreitti talvehtimisalueilta pesimäalueille ja takaisin kulkee läntisen Venäjän ja itäisen Suomen kautta (liitekartta). Muuttoreitti on viime vuosina siirtynyt lännemmäksi mm. Venäjällä olevien levähdys- ja ruokailualueina toimivien peltoalueiden muuttuessa epäsopiviksi. Viime vuosina Jäämeren populaatiosta noin 50 - 90 % on muuttanut läntisempää reittiä Suomen kautta.

Hanhien aiheuttamat viljelysvahingot sekä niiden ennaltaehkäisy ja torjunta

Valkoposkikihanhien aiheuttamat vahingot Pohjois-Karjalassa viljelysvahinkoja vuodesta 2009 lähtien. Alkuvuosina korvatut vahingot olivat muutamia tuhansia tai korkeintaan kymmeniä tuhansia euroja vuodessa. Vuonna 2015 hanhien muuttokäyttäytyminen muuttui ja vahinkojen määrä moninkertaistui. Viime vuosina vahingot ovat olleet huomattavia ja esimerkiksi vuonna 2020 valkoposkikihanhien aiheuttamia viljelysvahinkoja korvattiin pelkästään Pohjois-Karjalassa noin 2,2 miljoonalla eurolla. Viljelysvahinkoja on yritetty torjua ja ennaltaehkäistä viljelykäytäntöjä muuttamalla sekä erilaisilla karkotustoimenpiteillä ja -laitteilla, mutta tällä hetkellä ei ole olemassa karkotusmenetelmiä, joilla vahinkoja voidaan tuloksellisesti estää. Pelotinlaitteiden ja hanhipeltojen toimintaa tutkitaan parhaillaan käynnissä olevassa Luonnonvarakeskuksen (Luke) hankkeessa.

Kannan koon sääntely metsästämisellä

Valkoposkikihanhia tapettiin vuonna 2020 Suomessa luonnonsuojelulain poikkeusluvalla noin 564 yksilöä. Valkoposkikihanhia ei ole enää uhanalainen laji ja AEWA:n (Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds) mukaan populaation on arvioitu kestävänsä metsästyksen.

Valkoposkikihanhien aiheuttaa vakavia ongelmia aiheuttamalla viljelysvahinkoja ja heikentää merkittävästi kymmenien viljelijöiden elinkeinonharjoittamista. Vahinkojen ennaltaehkäisy ja torjunta on erittäin vaikeaa. Kevään 2020 kaltaisissa tilanteissa vahinkojen torjuminen on käytännössä täysin mahdotonta.

Poikkeusperusteinen ampuminen karkotustarkoituksessa eli ns. suojametsästys ei ratkaise kaikkia valkoposkikihanhien aiheuttamia ongelmia, mutta se helpottaa niitä merkittävästi. Metsästyslain piirissä tapahtuvaa ns. suojametsästystä olisi helpompi valvoa metsästyssäännösten nojalla ja lintujen käyttöä

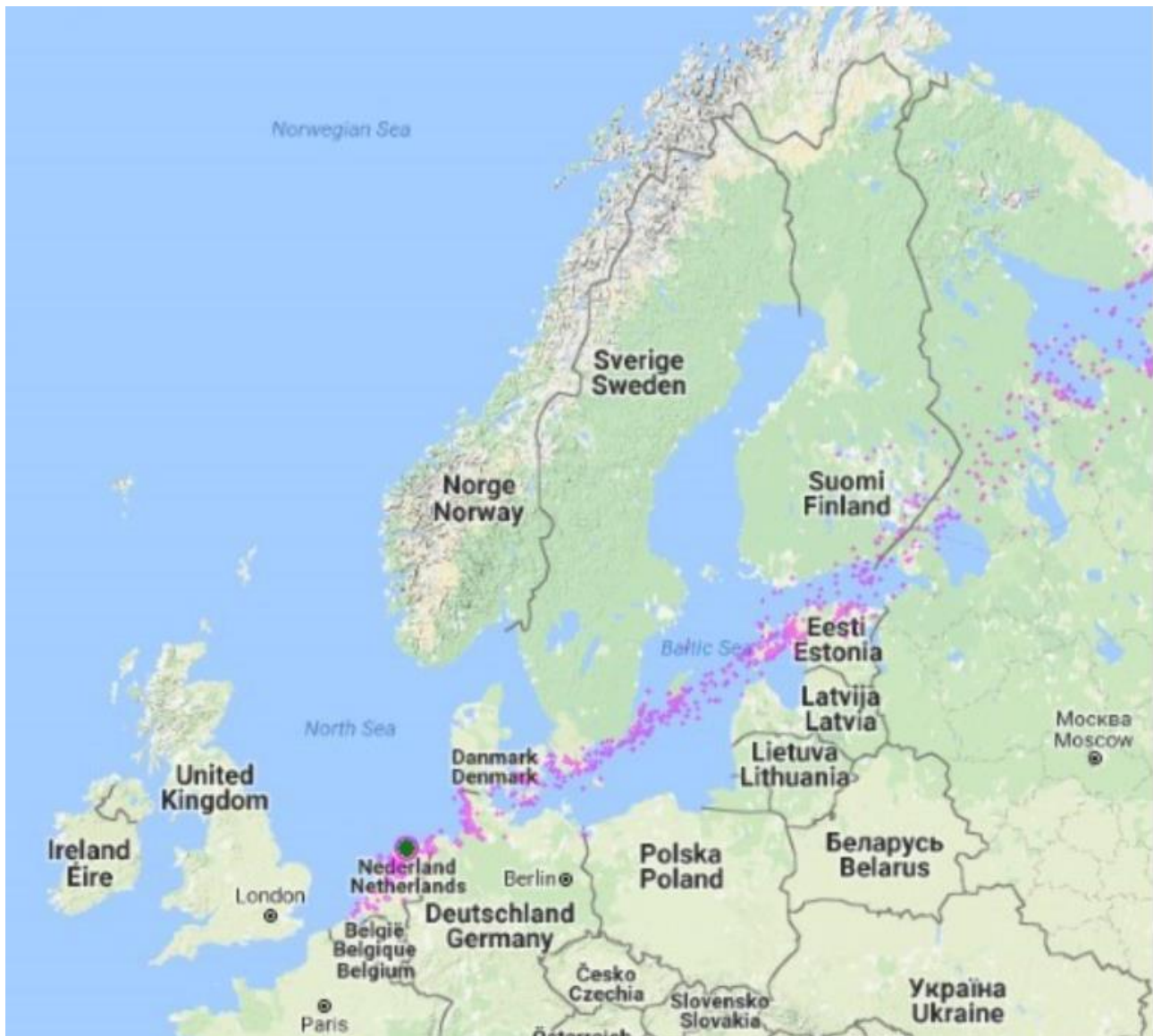
ravinnoksi olisi mahdollista. Lintujen tappamisen vaikutuksia viljelysvahinkojen määrään, paikallisen linnustoon ja hanhien käyttäytymisen ei tunneta vielä riittävän hyvin.

Pohjois-Karjalan ELY-keskus kannattaa Valkoposkihanhityöryhmän (MMM ja MMM, elokuu 2020) tekemää esitystä, että valkoposkihanhi siirretään Bernin sopimuksen liitteeseen III ja sisällytetään lintudirektiivin liitteeseen II kannanhallinnan mahdollistamiseksi. Suomen tulee yhdessä muiden hanhien aiheuttamista vahingoista kärsivien Euroopan unionin maiden ja Norjan kanssa toimia aktiivisesti ja kiirehtiä näiden välttämättömien muutosten aikaansaamista.

Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen näkemyksen mukaan valkoposkihanhen metsästys olisi mahdollista sallia tietyin ehdoin: 1) Metsästys on lupaperusteista ja metsästyksen määrää ja vaikutuksia seurataan tarkoin 2) Valkoposkihanhen aiheuttamat viljelysvahingot korvataan nykyisessä oikeustilassa riistavahinkolain nojalla.

Lausunnon on laatinut Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen lajivahinkokoordinaattori Mika Pirinen (mika.pirinen@ely-keskus.fi)

LIITE

Kuva 1. Jäämerellä (venäjän polupaatio) pesivän valkoposkianhipopulaation muuttoreitti